

Akčný program a opatrenia pre znižovanie znečisťovania podzemných vôd dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov

Monika Halásová

*Problémy ochrany podzemných vôd 2024
VÚVH 2024*

MINISTERSTVO
PÔDOHOSPODÁRSTVA
A ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Akčný program

Sú opatrenia, ktoré vypracováva ČŠ na základe nastavených opatrení v smernici 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (dusičnanová smernica NiD)

Súčasťou akčných programov by mali byť opatrenia, ktorými by sa obmedzila aplikácia všetkých hnojív s obsahom dusíka na pôdu a ktoré by predovšetkým stanovili osobitné limity na používanie maštal'ných hnojív

Akčný program - realizácia tvorby

- ❖ *vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 392/2004 Z. z. ktorou sa ustanovuje Program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach*
- ❖ *vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 199/2008 Z. z. v znení vyhlášky č. 462/2011 Z. z.*

Po vyhodnotení realizácie podmienok akčného programu a upozornení EK, že nastavené podmienky nepostačujú na dosiahnutie cieľov ustanovených v dusičnanovej smernici

- ❖ *prísnejšie opatrenia pre hospodárenie v zraniteľných oblastiach, ktoré boli zapracované do **zákona o hnojivách prijatím zákona č. 394/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov** –
§10b skladovanie hospodárskych hnojív v zraniteľných oblastiach
§10c používanie dusíkatých hnojivých látok v zraniteľných oblastiach*

vykonávacía vyhláška MPRV SR č. 215/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obhospodarovaní poľ. pôdy v ZO

§ 10b – skladovanie hospodárskych hnojív v zraniteľných oblastiach

- ❖ *Fyzická osoba – podnikateľ a právnická osoba, ktorá obhospodaruje poľnohospodársku pôdu (obhospodarovateľ) a chová zvieratá, je povinná mať vybudované skladovacie kapacity nádrží na kvapalné hospodárske hnojivá a na skladovanie maštalného hnoja na technicky spevnených plochách v zraniteľných oblastiach najmenej na **šesťmesačnú produkciu** alebo realizovať trojmesačnú produkciu u inej osoby,*
- ❖ *Obhospodarovateľ je povinný zabezpečiť, aby skladovacie nádrže kvapalných hospodárskych hnojív boli nepriepustné a vybavené bezpečnostným mechanizmom proti preplneniu,*
- ❖ *Obhospodarovateľ môže tuhé hospodárske hnojivá a kompost sa môžu voľne skladovať ak je:*
 - *poľnohospodárska pôda je zaradená v nízkom stupni alebo strednom stupni obmedzenia,*
 - *vzdialenosť voľnej skládky od povrchového vodného zdroja je najmenej 100 m pri svahovitosti parcely do 3°.*

§ 10b – skladovanie hospodárskych hnojív v zraniteľných oblastiach

- ❖ **Obhospodarovateľ je pri skladovaní tuhých hospodárskych hnojív a kompostu na voľnej skládke je povinný zabezpečiť:**
 - **aby nedošlo k znečisteniu povrchových vôd alebo podzemných vôd,**
 - **uskutočniť vývoz maštalného hnoja z pevnej podložky na voľnú skládku najskôr po troch mesiacoch od poslednej navážky,**
 - **spracovať voľnú skládku do ôsmich mesiacov od prvej navážky najneskôr však do začiatku zakázaného obdobia**
 - **viest' evidenciu o mieste skladovania a prvej navážke hnoja a kompostu na voľnú skládku.**

§ 10b – skladovanie hospodárskych hnojív v zraniteľných oblastiach

- ❖ **Obhospodarobateľ nemôže voľne skladovať tuhé hospodárske hnojivá bez spevnenej podložky v zraniteľných oblastiach na poľnohospodárskej pôde:**
 - **s vysokým stupňom obmedzenia,**
 - **trvalo zamokrenej,**
 - **s hladinou podzemnej vody vyššou ako 0,6 m, a to aj dočasne,**
 - **na svahu so sklonom väčším ako 3°,**
 - **v inundačnom území vodného toku,**
 - **na území v okolí odkrytých podzemných vôd, ak to určil orgán štátnej vodnej správy,**
 - **na zrnitostne ľahkých pôdach.**

§ 10c - Používanie dusíkatých hnojivých látok v zraniteľných oblastiach

Zakázané obdobia				
Pre kvapalné hospodárske hnojivá, a akékoľvek hnojivá z chovu hydiny a drobných zvierat, kvapalné hnojivé látky s organicky viazaným dusíkom a priemyselné hnojivá s obsahom dusíka	OP	C	od 5. októbra – do 15. februára	
		A, B	od 20. októbra – do 15. februára	
	TTP	C	od 1. novembra – do 15. februára	
			priemyselné hnojivá od 5. októbra – do 15. februára	
		A, B	od 15. novembra – do 15. februára	
			priemyselné hnojivá od 20. októbra – do 15. februára	
Pre tuhé hospodárske hnojivá a tuhé hnojivé látky s organicky viazaným dusíkom	OP/TTP	C	od 15. novembra – do 15. februára	
		A, B	od 30. novembra – do 15. februára	

Výnimky – 14 dní od začiatku zakázaného obdobia alebo 14 dní pred koncom zakázaného obdobia alebo, ak ide o ornú pôdu zaradenú do nízkeho stupňa obmedzenia alebo stredného stupňa obmedzenia a (28) dní pred začiatkom zakázaného obdobia kvapalných hospodárskych hnojív, akýchkoľvek hnojív z chovu hydiny a drobných hospodárskych zvierat, kvapalných hnojivých látok s organicky viazaným dusíkom a priemyselných hnojív s obsahom dusíka, ak v tomto období nastane priaznivý vývoj klimatických podmienok (ÚKSÚP)

§ 10c - Používanie dusíkatých hnojivých látok v zraniteľných oblastiach

- (3) Obhospodarovateľ môže použiť dusíkaté hnojivé látky
- a) na pôde bez vegetačného krytu bezprostredným zapracovaním, ak ide o tuhé hnojivá, a **podpovrchovou aplikáciou, ak ide o kvapalné hnojivá** a pri hospodárení na odvodnených územiach s funkčným melioračným systémom spôsobom, ktorý zodpovedá vysokému stupňu obmedzenia,
 - b) ak dodrží dávky dusíka pre jednotlivé plodiny podľa ich potreby živín (príl. č. 3 zákona)
 - c) Plán hnojenia do 31. augusta

Obmedzenia v ZO

Typ pôdy	Obmedzenia/kvapalné hnojivé látky s N org. viazaný
Orná pôda - nad 5°	podpovrchová aplikácia do pôdy/okamžité zapravenie (24h), jednorázová dávka max.80 kg N/ha
Orná pôda - do 5°	Bez obmedzenia , 170 kg N/ha
Orná pôda - do 7°	nie je možná aplikácia v páse 10m od vodného toku (A,B) 20m od vodného toku (C)
Orná pôda - nad 7°	aplikácia 25 m od vodného zdroja / aj protierózne opatrenie pre širokoriadkové plodiny
Orná pôda - nad 10°	zákaz aplikácie
poľnohospo. pôda - nad 12°	zákaz využívania ako orná pôda
TTP - nad 7°	len podpovrchová aplikácia/ jednorázova dávka 80 kg N/ha
TTP - nad 12°	zákaz aplikácie

Obhospodarovateľ je povinný v ZO

- ❖ ***používať vhodné zariadenia na aplikáciu hnojív do poľnohosp. pôdy najmä s ohľadom na tlak stroja na pôdu, terén, zrnitostné zloženie pôdy a vlhkosť stav poľnohospodárskej pôdy,***
- ❖ ***zabezpečiť rovnomernú aplikáciu hnojiva,***
- ❖ ***používať závlahovú vodu tak, aby nedošlo k znečisteniu povrchových a podzemných vôd, najmä stekaním,***
- ❖ ***dodržiavať dávky dusíka vo forme hospodárskych hnojív tak, aby neprevýšili dávku dusíka 170 kg/ha za hospodársky rok (produkcia N jedným zvieratom/rok je v príl. č. 4 zák., obsah živín v príl. č. 5 zák. – analyt. rozbor produktu)***
- ❖ ***zabezpečiť, aby sa pri aplikácii dusíkatých hnojivých látok neprekročili limitné dávky pre plodiny uvedené v príl. č. 7 zák.***

Zraniteľné oblasti

Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územie, kde v podzemných vodách je koncentrácia vyššia ako 50 mg/l alebo môže byť v blízkej budúcnosti prekročená

Smernica Rady č. 91/696/EHS o ochrane vôd pred znečistením z poľnohospodárskych zdrojov

VÚVH - Monitoring a
hodnotenie
(4 roky)
Nariadenie vlády
č.174/2017 Z. z.

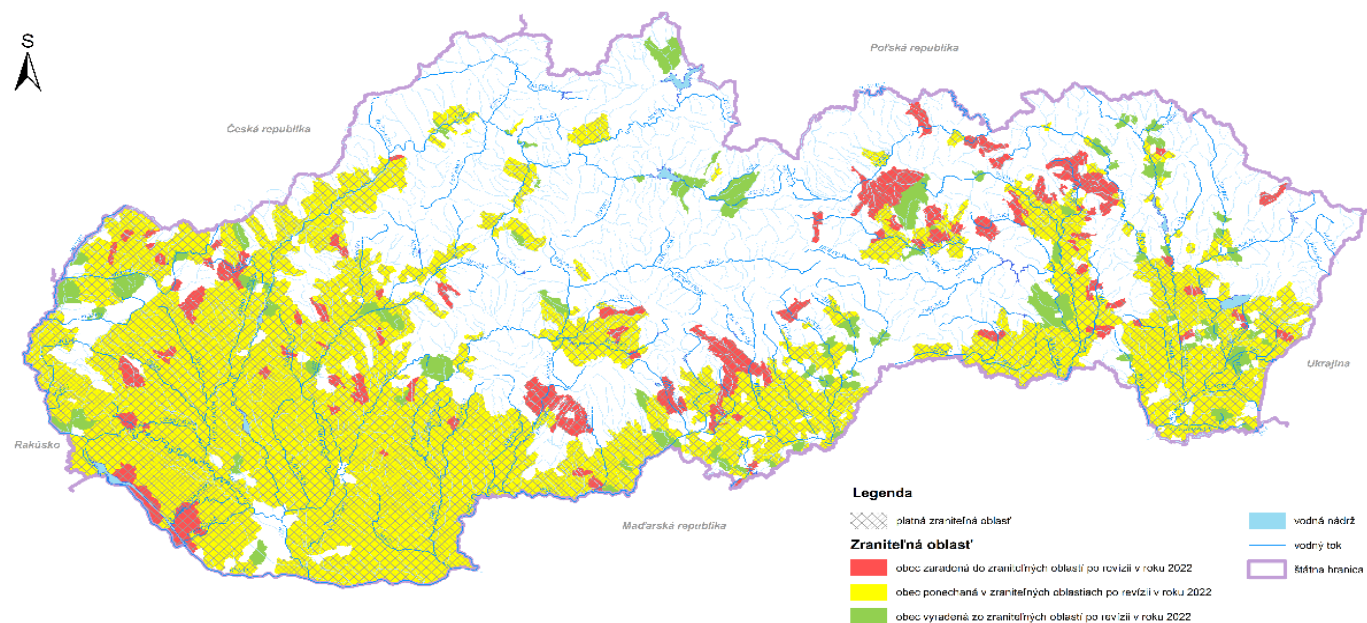
Podmienky NiD
Zákon č 136/2000 Z. z.
§10b a 10c

Revízia zraniteľných oblastí

Smernica 91/676/EHS - Správa za Slovenskú republiku

Mapa 1

Zraniteľné oblasti SR Revízia zraniteľných oblastí (2022)

Mierka 1:1 100 000 na A3

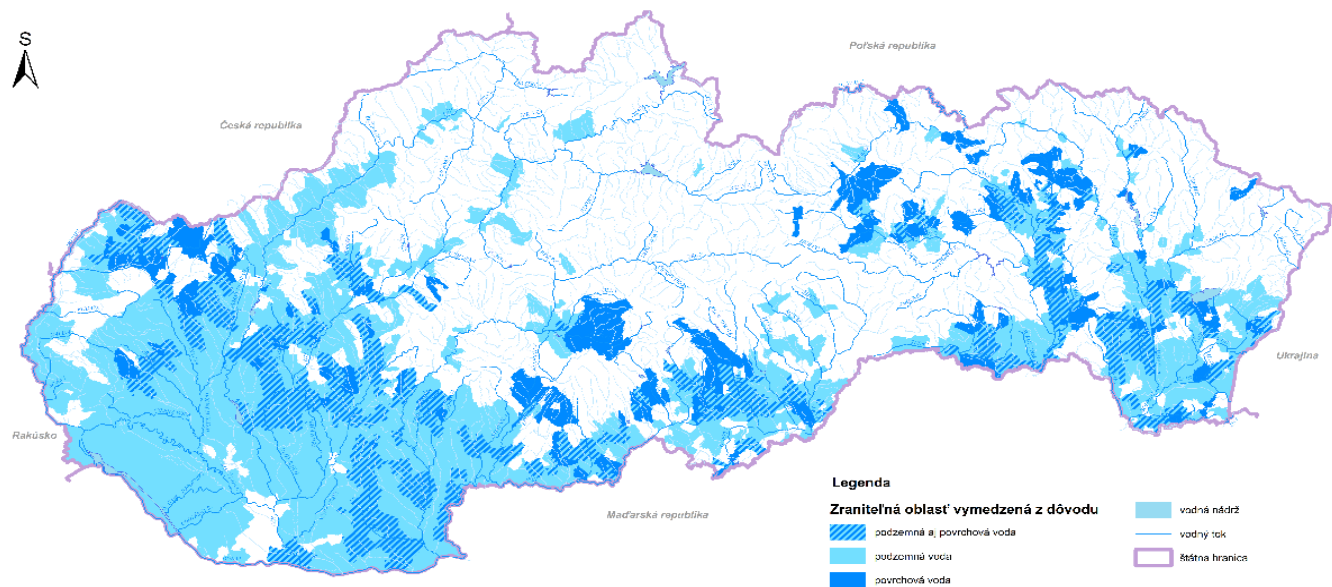
0 25 50 75 100 m

Revízia zraniteľných oblastí

Smernica 91/676/EHS - Správa za Slovenskú republiku

Mapa 2

Zraniteľné oblasti SR pre podzemnú a povrchovú vodu (2022)

Revízia zraniteľných oblastí

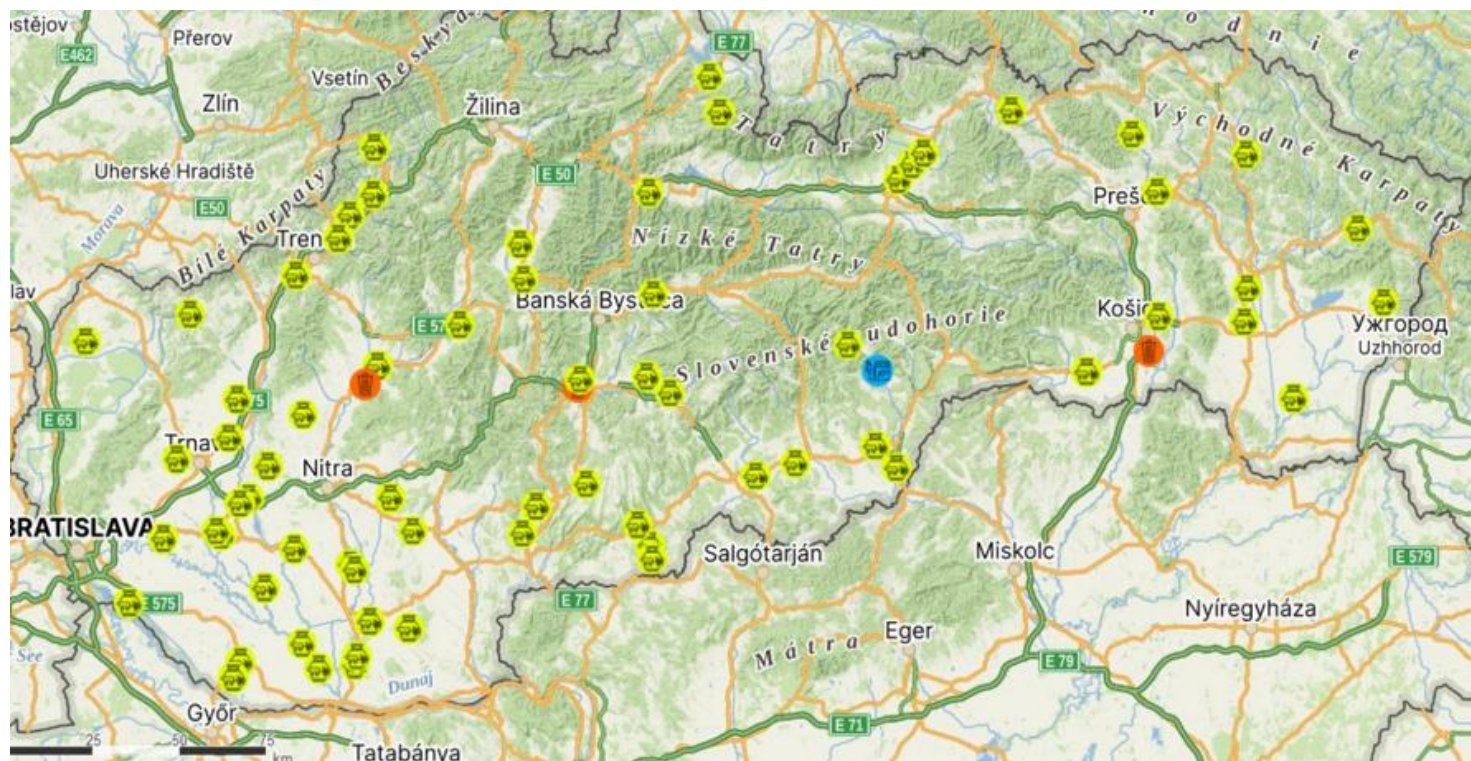
	Pred revíziou ZO v roku 2020	Po revízii ZO v roku 2020	k 31. 12. 2023
Počet katastrálnych území obcí patriacich do zraniteľných oblastí	1 344	1 395	1395
Výmera katastrálnych území obcí patriacich do zraniteľných oblastí	20 938,40 km ² ②	21 565,84 km ² ③	21 565,84 km ²
Výmera využívanej poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach	11 891,47 km ² ⑤	12 336,18 km ² ⑥	12 121,68 km ² ⑦
Podiel využívanej poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach z celkovej poľnohospodársky využívanej pôdy v SR	61,6 %	63,9 %	60,8 %

Ako by sa dalo prispieť k dosiahnutiu zníženia znečistenia povrchových a podzemných vôd dusičnanmi

- ❖ *Predchádzanie vzniku lokálneho znečistenia (veľkochovy ošipovaných, umiestnenie bioplynných staníc, povoľovanie spracovania čistiarenských kalov.....*
- ❖ *Identifikáciou znečisťovateľov – poľnohospodárstvo
- obce – kanalizácie, žumpy*
- ❖ *Zintenzívniť kontrolu plnenia legislatívnych predpisov pri aplikácii hnojív (zákon o hnojivách) (ÚKSÚP) ako aj ochrany vôd (vodný zákon) (SIŽP, obce, orgánu štátnej vodnej správy)*
- ❖ *Zníženie strát živín z aplikovaných hnojív v zmysle stratégie GREEN DEAL resp. F2F o 50% do roku 2030 (20%zníženie spotreby hnojív)*
- ❖ *Zníženie pôdnej erózie*
- ❖ *začlenenie problematiky dusičnanovej smernice do AKIS (vzdelávanie a usmernenie poľnohospodárov) a ďalších výskumných a inovačných programov*
- ❖ *Nastavenie opatrení využívaných v poľnohospodárstve v súlade s SPP*

Ako by sa dalo prispieť k dosiahnutiu zníženia znečistenia povrchových a podzemných vôd dusičnanmi

❖ Rozmiestnenie bioplynných staníc

Kondicionalita

Vyplýva z hlavy III, kapitoly I, oddielu 2 a prílohy III nariadenia EP a R (EÚ) č. 2021/2115. Prijímatelia, ktorí dostávajú priame platby podľa kapitoly II alebo ročné platby podľa článkov 70, 71 a 72, sú povinní dodržiavať jej základné normy – systém krížového plnenia

Základné normy zahŕňajú

- ❖ *povinné požiadavky týkajúce sa hospodárenia (SMR1, SMR2)*
- ❖ *normy dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu pôdy (GAEC) – GAEC 4, GAEC 8*

klíma a životné prostredie vrátane vody, pôdy a biodiverzity ekosystémov;

Usmernenie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 435/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na udržiavanie poľnohospodárskej plochy, aktívneho poľnohospodára a kondicionality.

Ďakujem za pozornosť!

monika.halasova@land.gov.sk